

Η ανατίναξη του κτιρίου της ΕΣΠΟ

Μία από τις κορυφαίες αντιστασιακές πράξεις κατά των Γερμανών κατακτητών και των Ελλήνων συνεργατών τους ήταν η πολύνεκρη ανατίναξη του κτιρίου της ναζιστικής «Εθνικής Σοσιαλιστικής Πατριωτικής Οργάνωσης» (ΕΣΠΟ) στη γωνία των οδών Πατησίων και Γλάδστωνος. Το εγχείρημα έφερε σε πέρας στις 20 Σεπτεμβρίου 1942 μια ομάδα αποφασισμένων ανδρών και γυναικών της αντιστασιακής οργάνωσης «Πανελλήνιος Ένωσις Αγωνιζομένων Νέων» (ΠΕΑΝ).

Την εποχή εκείνη η ΕΣΠΟ, με αρχηγό τον γιατρό Σπύρο Στεροδήμο, προκαλούσε τους υπόδουλους Έλληνες, επειδή προσπαθούσε να στρατολογήσει νέους για να συγκροτήσουν την «Ελληνική Λεγεώνα», που θα πολεμούσε στο πλευρό της Βέρμαχτ στο ανατολικό μέτωπο. Η ΠΕΑΝ ήταν μια μικρή αντιστασιακή οργάνωση με αρχηγό τον δημοκρατικό αξιωματικό της Αεροπορίας Κώστα Περρίκο, που είχε αποταχθεί από τη δικτατορία Μεταξά.

Πολλά από τα μέλη της οργάνωσης συμπαθούσαν πολιτικά τον Παναγιώτη Κανελλόπουλο και βρίσκονταν σε ανοιχτή γραμμή μαζί του. Ιδεολογικά κινούνταν μεταξύ φιλελευθερισμού και σοσιαλδημοκρατίας. Η ΠΕΑΝ προέτρεπε τους Έλληνες σε αντίσταση με κάθε μέσο, προκειμένου να ενισχυθεί η μεταπολεμική θέση της χώρας και οι εθνικές διεκδικήσεις και καλούσε σε ενότητα όλες τις αντιστασιακές οργανώσεις. Ήταν δημοφιλής στη μορφωμένη νεολαία των αστικών κέντρων, αλλά οι σχέσεις της με το ΕΑΜ ήταν ψυχρές.

Το χτύπημα εναντίον της ΕΣΠΟ προετοιμάστηκε προσεκτικά και αποφασίστηκε να γίνει το πρωί της Κυριακής 20 Σεπτεμβρίου. Στην επιχείρηση πήραν μέρος τέσσερα άτομα: Ο Περρίκος, ο τεχνικός τηλεπικοινωνιών Αντώνης Μυτιληναίος, ο φοιτητής Νομικής Σπύρος Γαλάτης και η δασκάλα Ιουλία Μπίμπα. Η βόμβα συναρμολογήθηκε στο σπίτι της Μπίμπα και μεταφέρθηκε από την ίδια και τον Μυτιληναίο με μεγάλη προσοχή έξω από τα γραφεία της ΕΣΠΟ.

Ο Μυτιληναίος και ο Γαλάτης εισχώρησαν στο κτίριο από μια αφύλαχτη πόρτα της οδού Γλάδστωνος και τοποθέτησαν τη βόμβα σ' ένα άδειο γραφείο στον ημιώροφο. Στον πρώτο όροφο στεγάζονταν τα γραφεία της ΕΣΠΟ και στους υπόλοιπους γερμανικές υπηρεσίες. Ο Γαλάτης άναψε το φιτίλι και αμέσως μαζί με τον Μυτιληναίο απομακρύνθηκαν. Ο Περρίκος και η Μπίμπα παρακολουθούσαν την επιχείρηση από κοντινό ζαχαροπλαστείο, έτοιμοι για κάθε βοήθεια.

Ήταν ακριβώς 12:03 το μεσημέρι, όταν ακούστηκε μια εκκωφαντική έκρηξη και πυκνός μαύρος καπνός σκέπασε την Πατησίων. Επικράτησε μεγάλη σύγχυση και πανικός, ώστε οι Γερμανοί σήμαναν συναγερμό, νομίζοντας ότι επρόκειτο για αεροπορική επιδρομή. Το εσωτερικό του κτιρίου κατέρρευσε και πήρε φωτιά. Η πυροσβεστική ξέθαβε νεκρούς από τα ερείπια: 29 μέλη της ΕΣΠΟ και 48 Γερμανοί αξιωματικοί έχασαν τη ζωή τους. Ο αρχηγός της ΕΣΠΟ Σπύρος Στεροδήμος ανασύρθηκε βαρύτατα τραυματισμένος και εξέπνευσε λίγες μέρες αργότερα. Η ναζιστική οργάνωση, μετά το πλήγμα, διαλύθηκε.

Σχεδόν αμέσως, η Γκεστάπο εξαπέλυσε ανθρωποκυνηγητό για τη σύλληψη των δραστών της βομβιστικής επίθεσης. Χρειάστηκαν τη συνδρομή ενός προδότη υπαξιωματικού της Χωροφυλακής, του Πολύκαρπου Νταλιάνη, για να εξαρθρώσουν στις 11 Νοεμβρίου 1942 τον επιχειρησιακό πυρήνα της ΠΕΑΝ. Περρίκος, Μπίμπα, Μυτιληναίος και Γαλάτης συνελήφθησαν και μεταφέρθηκαν στα ανακριτικά γραφεία της Γκεστάπο στον Πειραιά. Παρότι υπέστησαν φρικτά βασανιστήρια, δεν λύγισαν και δεν μίλησαν. Μάλιστα, ο Αντώνης Μυτιληναίος κατόρθωσε να δραπετεύσει και να διαφύγει στη Μέση Ανατολή.

Τα υπόλοιπα τρία μέλη της οργάνωσης πέρασαν από γερμανικό στρατοδικείο και καταδικάστηκαν στην εσχάτη των ποινών. Ο αρχηγός της ΠΕΑΝ Κώστας Περρίκος τρις εις θάνατον και 15 χρόνια δεσμά και η δασκάλα Ιουλία Μπίμπα δις εις θάνατον και 15 χρόνια δεσμά. Ο Γαλάτης καταδικάστηκε σε θάνατο και 5 χρόνια δεσμά, αλλά τελικά του δόθηκε χάρη, αφού η οικογένειά του πλήρωσε 1.000 λίρες και μεταφέρθηκε σε φυλακές στη Γερμανία. Στις 4 Φεβρουαρίου 1943, ο 37χρονος υποσμηναγός Κώστας Περρίκος εκτελέστηκε στην Καισαριανή, παρά τις μεγάλες προσπάθειες του αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού. Η Ιουλία Μπίμπα μεταφέρθηκε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης στη Γερμανία και κατατομήθηκε δια πελέκεως. Ο προδότης Νταλιάνης σκοτώθηκε αργότερα από αντιστασιακούς.

Η είδηση της ανατίναξης του κτιρίου της ΕΣΠΟ πέρασε γρήγορα τα σύνορα της Ελλάδας. Οι ραδιοφωνικοί σταθμοί Λονδίνου και Μόσχας μίλησαν με ενθουσιασμό για το εγχείρημα, χαρακτηρίζοντάς το ως το μεγαλύτερο σαμποτάζ στην τότε κατεχόμενη Ευρώπη. Το ΕΑΜ, είτε από επίδειξη μικρότητας είτε από κακή εκτίμηση, καταδίκασε το εγχείρημα κάνοντας λόγο για «επικίνδυνη και πρόωρη ατομική τρομοκρατία» και το χαρακτήρισε «προβοκάτσια», ενώ εκτίμησε ότι ο Περρικός ήταν άνθρωπος της Γκεστάπο και ότι σύντομα επρόκειτο να αφεθεί ελεύθερος.

MARTYRIΕΣ

- Αντώνης Μυτιληναίος: «Μαρτύρων Πορεία» (εκδόσεις. «Επικαιρότητα»)
- Π.Μ. Μιχαηλίδης: «Αγαθουπόλεως 7» (εκδόσεις «Καστανιώτης»)